

Yilaac Methadone thiin pan ë cɔl Victoria

Athör nɛɲic wël ë lëk



VICTORIA
State
Government

Health
and Human
Services

Yökyök

Na yin nhaar bä ke cië göt kënë yök ka cë luoi, ka dhil yuöp pune 03 9096 5057 looi akut cöl the National Relay Service 13 36 77 na gör ku thiëc tënë the Pharmacotherapy Development Officer.

Acī göt ë Koc baai cë rot maat thiin, koc akuor ku tuuk, pial ë guöp - the Community Participation, Sport and Recreation, Health and Wellbeing Division, Victorian Government, Department of Health and Human Services, Melbourne, Victoria.

Authorised by the State Government of Victoria, 50 Lonsdale Street, Melbourne.

© Copyright, Walaya ë Victoria, Akut ë pial guöp ku Alui Koc, 2016

Kënë acī gaäät bë löön, acin aban lëu bi la looi dhöl dëët wënë na looi bë gaanun cë gam Looi 1968.

Gäät ayer akut wærej njëc guir ë cöl Thööl Kïit

Käk luthiin

Göl tëët	2
Luël yiith	3
Käpiath yök ilaac ë methadone	4
Methadone: kë wääł	5
Cieŋ	5
Cäm	5
Ganuun	5
Wëu	5
Dhuk ciën	5
Arɛɛm yök ë methadone	6
Rööm kë waal kök (teractions with other drugs)	7
Dhuk ciën	10
De Guir Kɔc Victoria ë methadone	11
Kɔc ilaacdu	11
Göl cök	11
Cieŋ	13
Liëc	14
Mayaar- baainhom (HIV-AIDS)	
ku Yëpatitis (hepatitis)	15
Niin loŋ, la kény ku lööm ba ke nyai	15
Jääl ë methadone	16
Kööc luoi ilaac	18
Rielic ku jam kë jɔɔr	18
Wëët ë wöök	19
Naloxone	20
Methadone riëc ë wuok tedä ka kiit wöök	22
Yilaac waal kök	23
Käk ë lëk	24

Gol tēēt

Yīlaac Methadone ē kē juēc jōōr looi wēnē lēu yīn ba kek yōk tēdun ē luoi ye opioids cīmene morphine, oxycodone, pethidine, codeine tēdā heroin. Yīn dhīl jam alōj waal rac ye lōōm we akīmdu/raan waal gōt.

Methadone aciē kēnē īlaac looi tēnē koc cī opioid nīc ulā ciēj guōp ic. Keya, la lōōm ē methadone alēu bē nyai wāāl tekic wēnē yen lui yin kek wāāc ebēnē. Yen alēu bē yīn gam kaam bīn taak, lui ku guir kāāj ke yīī cīīn dīer alōj lon be yīn lēu ba nīēc muōk ē wāāl ya bēi.

Methadone aci ya looi bī ilaac ē opioid cī ciēj tēnē alōj ruōn ka 30 looi, tē cōk alōn cī kuer methadone dēn yen luoi thīīn rot waar apēy thīīn thāā. Athōr kēnē ē kē jam alōj tēnē ilaac methadone lui thīīn akōl.

Anōj guīr karou ē methadone luthīīn:

- **Muōk (ulā guir ciēj) luoi** – kēnē ē guīr ē luoi ye tīj akōlriēc, ciēj pēi juēc ulā ruun, ku kē gōr lon bī kērac bē looi dhuk ciēn bē kur apēy ke waal lōōm ku cōl pīīr raan abē nūēn
- **Dhuk ciēn (withdrawal) (ulā guir ciekic) luoi** – Guir kēnē ē looi akōlakōl ciēj niin ulā ka lāāt ku methadone ē looi bē arēm dhuk ciēn nūēn ku ciē de jāāl tēnē opioids.

Koc juēc yōk kek nīēc apiath muk luoi, tenē dhuk ciēn luoi. De luoi tēnē yīn abī tōu tēcit kāk kuōn gōr ku kēnē wāāc ku kēnē adhīl ba la jam yic we akīmdu/raan waal gōt.

Luël yiith

De luël yiith ë lëk ye gam yin tënë akimdu tädä akim ë muök(nurse) ku wël ë lëk cë gäät wæŋ akuma yic, ë tiit ye löönj. De wël ë lëk alëu bë këk la luel tënë akimdit ilaac ulä raan waal gam ë wët bë ilaacdu lloi ku bë njic waal piath aci göt. Yen alëu bë kek rööm ke raan waal yaac-wei tē na yin anonj pëël tënë kuony pan akim ulä tädä wënë gör gaanun yen.

Yin anonj yic ba wë lëk la yök. La yök wël ë lëk kök latuej alonj akut ë pial ë guöp ku Alui koc, De *Käk pial ë guöp ci göt Looi 2001* ku Löönj kök mony, alëu bë këk tiinj alonj wepthäät ë Akutic www.health.vic.gov.au/privstat.htm.

Ayök käänj tënë Akut ë pial guöp ku Alui koc bi käänj cik tšöu gam alëu bë konj thiëc ë toc athor-nhom lääu ë gör wël ë lëk ke:

Freedom of Information Team
Department of Health and Human Services
GPO Box 4057
Melbourne 3001

Käk yök ilaac ë methadone

Anonkäk juéc yök wënë ye lööm tënë leer yī tënë methadone, ku anon kääŋ kök jöör thiin eya wënë gör ba taak yic apiath. Kadhië aci göt kë buoth köth piny.

Käk yök ilaac ë methadone

- tënë yīn aci akuën waal yic löö, ilaac methadone abī aræm pëen tënë loom yīn opioid wënë yīn jöör ku naak lööm de aluöt.
- Yen ë yīn cök piny aguö yīn cë bë la rëër kë yī gör ku lööm waal.
- Yen alëu ba yoc-wëu liik tënë akuny lööm waal raac kënë.
- Yen yn kuöony ba njëc rëër kë yī pial guöp ë pīirdu yic apath.
- Na yīn loom tuöm, yen dhuk riäc ë maɣaar-bainhom (HIV-AIDS), Yëpatitis B ku C, cimene yīn acië gör ku ba tuom.
- Yen yīn kuony në muök bīn dhuk ciën gol kë aræm thin-kor guöp yic.
- Yen lon bī yīn awuöc looi nyai tënë koc lööm waal raac cimene opioids.

Käk gör luçi

- Yīn dhil rot juar ba ya la tēdun waal akölaköl.
- La keny ulä lööŋ alëu bë yic riel apëy ku dhil guir apiath thiīn tuenɟ.
- Yīn duk miöl ë loom waaldu methadone dose.
- Anon kāk aræm yök (tīiŋ *aban kāk yök thiīn* p. 8).
- Methadone ë opioid, eya yīn alëu nɔt yī lööm opioid kënë kaam lööm methadone.
- Methadone ë wääl ril apëy ku alëu bë riëc tē na lööm tēwën cë tēdë.

Methadone acië kënë raan ebënë. Koc kök alëu bik piath kë ilaac waal kök (*tīŋ ilaac ë waal kök* p. 22). Koc kök anhiar guir tënë ciŋg kë ulä loikë detoxification. Yīn alëu ba ilaac dëët la gör cök tënë ilaac methadone ë kuer bīn jam kë akīimdu, akim ë muök, raan wëëtŋhom, ku raan waal ulä yuöp DirectLine (tīŋ aban kāk lëk aluu akäär ë athör kënë).

Methadone: ke wääl

Methadone ë kë cöl opioid ku alëu röt tääu nyinic tënë opioids bë yin luoi jör. keya, methadone ë kë looi rot thin dhöl buoth cök käk yic.

Cieŋ

Methadone ë wääl lui tënë bäär yic tënë kuat opioids kök. Wienh tö methadone rëër tënë alonj thëë ka 24, pääl tënë waal lööm thiin arak aköltök. De luoi ë methadone ebënë aye guš lac yök alonj thää tókic ë lööm raan wääl; këya, de yet luoi ë wääl ebënë aye guo lac yök tënë thëë ka 3–8 ebënë cök ciën ye lööm ë wääl.

Cäm

Methadone ë liek kë cë looi pīū.

Gaanun

Methadone ë këde gaanun luthin tënë akiim ye waal göt, yen ë gör lon bi akim naŋ pëel koŋ looi tënë yen në Akut Koc Victoria Pial ë guöp ku Koc ë loiloi ye koc looi.

Wëu

Adukän waal baai ebënë ku raan njic loiloi ë methadone abi yin cöl wëu ë gëm ke yīi waal ulä ye läät.

Methadone ë guöp njic cımene opioids kök ku tēwën yin abi jääl ë methadone yin abi kiit dhuk ciën yök ebënë—të cök alon bë këriëc ebënë röt looi tēcīt tēnē bi yin bēn bei kë yīi lööm methadone. Ye la bi lö tēnē methadone yin alëu bë löömdu ë opioid njic guir luoi ye piirdē, ku yin abi ŋot yīi lööm methadone agut tēnē bi yin muöl e lööm methadone ku raan cë ba lööm wääl. Eriin methadone ë wääl ye luoi de rëër apēy, ku adē kiitkēn ë muöl aciēŋ apēy tēnē kiit dhuk ciën në lööm yëroin (heroin), ku kēnē alëu guir luoi ba lööm apēy naak/waan thok ba ya ciē yök apēydit (tiŋ p. 15 bēn bei ë *methadone*).

Methadone ë gam thiin ka noŋ waal tēkic, tēcīt tēnē ŋek ye gör thiin. Koc kök awic wääl ŋuēn amääh(Nhial 80 mg) kaam koc kök anjēc lui apiath ë lööm wääl kor amääh (pīny 40 mg). Anonj kēnē yen nyuoth lon adē koc juēc apēy awic/gör 60 mg tēdä ka methadone juēc arēētīc ë aköltök ku bë kēdēn gör pišu jaal yök ë guir kāk jöör tēnē löömden opioid piirdē yen ku kuc luoi lööm dē eya.

Akuën waal gam

Methadone ë gam thiin akuën namba, tëcīt tēnē ye ŋek wic ebēnē. Koc kōk awic akuën ye lōöm (nhial 80 mg) kaam koc kōk alui apiath nē lōöm wæel lupiny akuën Ebēnē (tōpiny 40 mg). Kēdāŋ cē yōk ye nyuoth lōn adē koc juēc awic 60 mg tēdā ka lōöm ë methadone juēc akōltōk yic ben kēden wic yen piōu looi ë guir kāk jōōr ebēnē wek opioid den ye ke piir ku jal kuōc luoi wāäl.

Luoi ë methadone ebēnē

Koc juēc tōu methadone abī naŋ kiit kōk wēnē maan ke akōl yilaacde. Kāk aye bēnē aloi ë tēdā kē wāäl ë cōl methadone yen cī kur apɛy, dīt apɛy ulā luoi tēnē kōk ë wāäl looi.

- **Kiit ë methadone ebēnē tē kor** aye kāk ë muol opioid : juän wum waat piūu, arɛɛm yāac, akaar-piōu, aŋōōk, yāāny-la roor, kōu ku arɛɛm yom thok, awaany/piēc guōp, kuōc rēēr, arɛɛm wāäl.
- **Kiit ë dīt ë wāäl apɛy yē methadone** aye nēk ë niin, anok ë wāäl, akaar-piōu ku aŋōōk, wēi thiōk yic, atuēlel nyiin, waan riem amāāth, dhīir, Ciēn piōu miēth(poor appetite). Tēnē gōr yīi wēl juēc,ka tīŋ p. 18 Luāāŋ/Wōōk ë wāäl.

Kiit kāk alēu bē kek cōkic piny ë yōk wāäl—keya luol tēnē akimdu/raan waal gōt ulā raan ŋiēc waal nyiinic tē na yīn aye rōt yōk kē looi rōt yīi guōp kekkā.

Methadone eya alēu bē noŋ kē ye looi ë guōp yic wēnē lēu bē ye kēnē cī rāām ke wāäl. Acie ayi raan yen luoi ë methadone luthiin,ku yen ë kāk tēnē koc noŋ kāk cē yōk nē tōk ulā kāk juēc buoth ye cōk piny yic:

- **Awaany/piēc** ë rot juak aluōt, alanden ë wākōu.
- **Kuil/La roor rilic** ë kēnē rot looi apɛy,ye rot looi tēnē opioids ebēne. Dēk piūu juēc apɛy ku cam mīiith tīm juēc, kuat liēm ë bēne, abii cē nyōp ku kāk cī looi. Looi tuk ë dīt.
- **Arɛɛm rāäl ebēēne ku yom thok ebēnē** alēu bē raan yōk, eya agut tē cē wāäl ë methadone ye. Koc kōk aye rɛɛm atuom luol ku arɛɛm luthiin nē kuat thēērat juēc.
- **Guēc dhuōk piny** ë yōk kē lōöm ë ayii opioid, wēnē meēt methadone ku yēroin.Keya, kēnē alēu bē la dhuk piny.
- **Akuōk guōp ku ayiēl** aye yōk ë koc kōk ku akōlriēc aci la piny.
- **Sedation** (cōl nyōth, nēk ë niin, alanden lac luoi ë wāäl cōk ciēn). Kēnē akōlakōl aci la piny amāāth thin ye lāāt yic ulā keya wāäl alēu bē gōr cōkic
- **Kōc ë piūu** ye buut looi ulā ‘puffiness’ ë ciin tēdā ka cōk.
- **Māār ë gōr miēth(Loss of appetite), akaar-piōu ku aŋōōk** alēu bē rot looi, ku kiit kāk akōlriēc ye guo lac piny tēnē cīnic gāāu.
- **Arɛɛm yāac (ŋōōtic)** alēu bē rot looi, ku aye guo lac dhuk piny nyiinic. Kiit kōk ë kāk yic aye kuōc ŋjo apath cimene kiit muōl ulā cimene kiit kōk tuany ebēnē, keya yīn adhil jam tēnē akimdu/raan waal gōt ulā raan ŋiēc waal tēnē na yīn ye kek yōk.

Ka kök wënë lëu bik jöör amaat kë thīn:

- **Däǟt leec(Tooth decay)** – methadone,cimene opioids ebëne, luoi e lueth dhuk piny. Lueth amuk wäǟl ye yic wënë leec ku nyäär kuony ë käǟm pëen wei. Kuöc luoi ulä cië cam miith ku luoi leec dakic eya lëc col anjäǟt apëy. Gȫk thok akȫlaköl ku nyiei käǟk ciën̄ic adiny adök nyäär c̄inic thok-kër pëen ku nyiei adön̄j c̄inic këd̄iny/thokkër alëu bë njäǟt lëc gël wei.
- **Wäär yic tënë (thëek/kuër)** – diäär juëc anȫj thëek wääc yic tē kek yëroin lööm ulä opioids kök. Tënë diäär kök, thëekden la dhuk apath aköl loi ë methadone yilaac, tē cimene koc kök ebënë la tuerj kë nōj thëek la n̄em̄nem kaam lööm ke methadone. tē gol yii methadone luoi, yen ë këril ba taak alon̄j wäǟl tiët rot, cimene yin alëu ba gol nan̄j bënë thëek pei ku abë n̄erj riöc lon ë bë yin liac.

Thiīn aguiër wënë mec yic,methadone acië t̄inj ka looi ayii këril apëy alon̄j käǟk wën̄ jöör pial ë guöp̄ic. Luoi den ebënë dhil bë jäǟl ebënë arak t̄on̄j tënë yin ya kë cië rot nyai tënë methadone.

Röömden kë waal kök

Yen ë kërac apöy tënë liëp yii methadone ke waal kök ka c̄in tiët yii käǟk tuany.

Thöök ku thucu alëu bë rot looi.

Ayii raan aloi rot tënë guöm ku luoi waal ebënë. Koc anjic enjö guömden akȫlriëc yendä, ku yen alëu bë yic riel ku bë kum tēwën luoi waal tēkci në thäǟ t̄on̄j thöön̄j. Ke luoi ë waal juëc ebënë anȫj kërac kaam lööm yii methadone alëu bëk rëëc apëy wënë cē lëu bë meck looi (t̄inj wëët woc̄k ë wäǟl p. 18).

Käǟn̄ juëc alëu bik guo la wääc tē na yin latuerj ke lööm waal ebënë wënë kuc akimdu kek në alon̄j njëc (Kënë amëet mäuucol), alanden ye laac gȫl thiin luoidu.

- Methadone, thiin ë dhöl kök, alui ka tēkic tënë waal kök ebënë, keya muk käǟ buōth köu piny kë nhiim:
 - Yin alëu ba cië luoi ë methadone ebënë cē yok agut tënë thëë̄ ka 6 agut 10 lööm wäǟldu cök ciën̄. Duk waal kök lööm tënë thëë̄ liik në lööm waal cök ciën̄ erin yin looi apath ba cit kë cē methadone luoi acin̄. De methadone alëu bë gol luoi ku yin alëu bäǟ raan ci waal dë̄k ba wöök ë waal.
 - Methadone ab̄i rot cuëc thiin guöp̄du yic tënë n̄iinthii tuerj cök ciën̄ ë gȫl ilaac, keya ka duk koc̄ looi acin̄ waal kök ebënë looi lon ad̄i ka methadone ab̄i nan̄j luoi t̄on̄j thöön̄j akȫlic cimene ci yen rot kan̄j luoi thiin wään̄ aköl.
 - Na yin anjöl kë yii latuerj ë lööm opioids kök, yin aye aca raan wënë looi cië̄n̄ opioid yic, eya acië lëu bë lööm methadone du cē gë̄l gör ulä dhil luoi.
 - Methadone ë opioid ku, citmene opioids kök ebënë, yen alëu bë ya kërac tënë na yin ac̄i n̄erj löömde apëydit ulä tënë na yin aca liäp kë waal kök (cimene mäu-col, wäǟl ë n̄in ulä arësm (tranquilisers)).Ke luoi ë liëp waal guöp̄ wic̄ yic(sedating substances) ku waal kök ac̄i maatic

ke methadone ka luoiden ka lëu bë ya kërac apɛyɔt, ku alëu bë bëër tënë wook ë waa. Kënë acë göt piny.

Määu-col

- Dëkdëk ë määu-col wënë juëc apsy kaamkor alëu yin looi bë col nëk nīn ku kuëthdu rac yic tënë yin apsy arëtic. Määu-col cë maat tënë luoi ë methadone ku wook wääl juakic apsy tēwēn cī kek liäp ke waal arëem nyai eya.
- Dëk ë määu-col juëc apsy ë aköltök tēdä nīn juäc ku läät juëc ebënë alëu eya bī tënë ë methadone lui thīn cuōtic, ku col yin yök lon gör yī wääl tuenj kaam këc tuōmdun dët guo bënë tääu.

Sedatives

Kë mëët yic ë methadone, Benzodiazepines (waal kīthdhīë la gäät ilaac kë waal arëem nyai (tranquillisers) ku waal nīn(sleeping pills), cīmene Serepax, diazepam, Mogadon, Normison, alprazolam, Ativan, Hypnodorm, latuenj, ku the anti-epileptic drug Rivotril) alëu bë nëk niin looi ku thīn kök rot looi yic, raan thöönj ku wöök wääl. Kek aacië dhīl ba ke lööm kaam cë yin gäät wääl ë col methadone ke yī këc akimduñ ilaac luōi yin kōnj luel keya.

Opioids

Morphine, Pethidine, Oxycodone, Codeine

- Waal kāk acoł opioids, wāäl cimene yëroin(heroin) ku methadone. Lööm waal kāk kaam cë yí gāät wāäl ë col methadone ë kërac apɛy, erin kek ya riäc ë lon bī raan wuok wāäl juak yic arëdtīt.

Yëroin(Heroin)

- Yëroin ku methadone kadhië aye opioids ku tënë mæet yin kek etök kadhië ka lëu bīk juéc rot ræcdīt apɛy looi ë alon bīn wuok wāäl kënë. Kënë ë yic apɛy tē na yin acë wāäl ë col methadone gol thīin ë nīinthii tuen.

Kuən ë Physeptone

- Wāäl ë col Methadone arot dë alëu bē looi ke wāäl ril aræm nyai apɛydīt ku ye yaac-wei thuuk yic yee rīnkë 'Physeptone'. Kāk acië dhīl ba lööm kaam cë yin gāät ilaac wāäl ë col methadone.

Dextropropoxyphene

Kënë ë wāäl gāät arəm tēdä aræm nyai. Thīin tē lööm kadīt apɛy tēdäär tënë lööm yen ke waal rac kök ye rāäl nyithic mīōl cimene määu-col, waal aræm nyai (sedatives) ku opioids wënë (mæet wāäl ë col methadone thīin), yen alëu bīk raan col anak nīin, thöön, neŋ wëi rilic apɛydīt ku wuok eya. Yen ë yaac-wei thuuk kē col ë rīnkë 'Doloxene' ku 'Digesic'.

Phenytoin

Kënë ë wāäl gāät ilaany tuany ë col nok (epilepsy) looi akōlriéc ku ye yaac-wei thuuk kē non rīnkë 'Dilantin'. Phenytoin abī luci wāäl ë col methadone guo lac dhuk piny ku alëu bē raan guo lac gör diet bē waal kök aræm nyai wīic cymene opioids. Jam yenic wek akīmdu/raan waal gōt.

Yīlaac tuany ë col Maɣaar-baainhom (HIV-AIDS) ku yëpätitith C (hepatitis C) ebënë alëu eya bī nan rōöm ë looi kök yic ku awic ba dhīl jam yic wek akīmdu/raan waal gōl eya.

Abënë thīin, na yin lööm ayī waal ë dek/tuöm, ka duk kääc ba tē waal kāk la rōöm thīin ke methadone jam yic wē akīmdu/raan waal gōt ku raan ŋic waal ë waal yaac-wei. Na yin abī la bē akīm däär laŋ, akīm ë muök, akīm ë lec tēdä kē akīm waal yaac-wei, tēdän ka yin gör ba la pan-akīm, yen ë apiath tënë pial ë guöpdu ku ba lëk kek lon yin alöm wāäl ë col methadone.

Kuëth

Methadone luoi ë mäücol në guöpic col ya juäk yic apëy ku lëu bë raan col anëk niin.

Methadone alëu bë riëldun bin kuëth riäi/thurumbil, looi makänä tëdä thuëc kuat akuor ebënë rac yic acin.

Kënë ë këril tönj piath thiin niinthii tuerj läät ë looi kë ilaac agut tënë bë yin göl wääl la cök ulä thää tëwën bë wääldu waaric. Yin gör ba luoi kuëth puöl tëdäj luoi makäna dit kë yic aköl thëë käk.

Na yin kuëth, yin alëu bë nañ lon tëmkou ë athör duön kuëth tënë na athördun kuëth ë cë koñ dom yï cïn. Ganun Pjal ë Guöp Kuer Looi 1986 (s. 49, looi bë piath 1990) akut ë löönj puöl bik athör kuëth tem-köth ku loi kë karaama (tëdä kë yin amec) tënë koc kuëth kaam noñ kek guöp mäücol ulä ayi wääl rac'kë yet të cimene raan acie lëu bë nañ njec lon duut yen riändën kueth apiath acin'.

Böliith emene aci gäm yic bik raan dhil thiëc athëm riëm, tëwën na yin akuath thurumbil cë yök ka noñ lon cien rot maat thiin kë ci rot looi yic, ku athëm käk alëu bik kuat ë waal ebënë them agut opioids maat thiin (ku methadone). Kuec athëm wëi ë makäna yic tëdä ka them riëm ë kuen ka wuöcdit apëy.

Löönj ë tëu thurumbil tënë akut col ciën (car insurance policies) aluöt ye këne bik looi luel tënë kë ci rot looi kaam luthin ke yï noñ guöp luoi ë mäücol tëdä kë waal rac. Ku ya gör kë ci rot looi cök alëu bë kek jai ë luoi të na aguier yen njic lon kuëthdu anerj kë cien rac cymene mäü ë thää kë ci rot looi. Kënë acie yic noñ kërac thiin të na yin arëër apath we waal ë col methadone wënë cë gäät ilaac. Na thurumbil kuath ë cë gäät piny tënë akut cuöt ciën arabia, ka kuen löönj akut cuöt apiath.

Aguier ë methadone tënë koc Victoria

Akut yılaanydu

Yılaac Methadone alëu bë looi ë akimdit (GP) akimdit ë muök (NP) tädäj tënë akim njic luoide apëy.

Aguier wääl ë cöl methadone Victoria ë gam kua ye kënë tiŋ apëydīt, aluöt tënë dukän waal baai ebënë yac-wei thiin, tēwēn ciē raan njic waal yin gām waal kuön kāk arot, ku adhīl kaan gam lon yin anjiēc waalkē lōōm apiath. Dīc lon dukään yac-wei waal baai ebënë ku yāān-īlaac looi thiin abī yin athiēc wēu-ariōp wēnē maat kāāŋ kadhiē luoi waal īlaac ku luoi guir kēdāŋ ku tōōu werēŋ gōr ë ganun.

Akut duōn yılaac amēet akīm/raan waal gōt, raan ë wēt ku raan luoi ë waal.

- Akimdu ë yen raan muk īlaacdu ku gāāt wāäl ë cöl methadone tënë yin.
- Raan duōn ë wētnhom, tēdāŋ eya akimdu/raan waal gōt, ë luthiin tënë yin bāk jam alon kāk jōōr yī ebënë, kāk gōr ku ayī kāāŋ kōk ril nhaar tënë yin.
- Tēdun yin waal gōt nyai thiin(thiin ka juēc yic kënë ë dukän waal baai yac-wei) ye waal kuön gōr jiēc looi ku gām kek tënë yin akōlakōl. Kek aluöt anhiak kī apëy ku bīk jam ke yin tënë dē ayī ke jōōr ebënë.

Thiin ebënë, akim njic methadone ye loi ë koc tuōc tënë akiimdit/raan waal gōt aakē ye gam kepēc.

Gol cōk

1. Yin gōr ba tënë bī yī rōōm wek raan īlaac looi guir tēdā ka akim methadone gam nē gāāt luoi yen rāām ke yin. DirectLine ë talapun wēēt thēē ka 24 yic ku luoi toc wēnē lēu bī yin cöl arāām we akim/raan waal gōt bī yin tiŋ nē caar. Yin abī naŋ lon leer yī tënë dukän waal wēnē cē gam bë wēel kek cī luel la gam tënë yin. Eya, DirectLine alëu bī yī kuōony ku namba den ë maat thiin alon kāāŋ yic tënë thōk werēŋ kënë thok thiin.

Nēēm duōn tuēŋ, akīmdu/raan waal gōt abī yin tiŋ ë lōōm anyikōōldu, ku them yin, nyai lēc ku riēm ku thiōŋ werēŋ akuma.

2. Ye wēt pial ë guōpdu yen ë kēril bë cieth tuēŋ kek wēēt ku yic cīmene yin alëu jam alon waal rac ye lōōm, ku arak dā akōlakōl, kuē waal kadī ku yin ye rot yōk kadī emene. Koc ë bēnē aciē rāām, keya akimdu/raan waal gōt agōr ba njic alon kēduōn jōōr ku guōpdu ye looi kedī ë wēt gō njic apiath yee yenjō kēwīc apëy. Na yin acie njic yen alon leer yīi bë la gam methadone, thiēc alon īlaac kōk luthiin eya.

Akōlakōl, yen ë nīnthii liik nyai kaam bë yin gāāt waal kuön tuēŋ ë methadone.

3. Akimdu/raan waal gōt gōr bī naŋ lon yen puōl ë māktāab yic bīn jal la gāāt emethadone tënë yin ku tuoc kënë ci gōt ku thura tënë adukän waal tuēŋ kē yin kē guo la ba waal cē gāt yī tuēŋ la

nyai. Akut ë courier service alëu bë kënë guš lac looi, ku yen ɣoc ë wëu juëc apëy. Thïin kë kök yïc, ye wët dušn pial ë guöp, akimdu/raan waal göt alëu narj lon tit yen kënë bi yök ë athëm riem yïc tuëj ku yïn jol gol gäm ë methadone.

4. Gol wääl: akimdu abi yïn jok gäm ë methadone, təcit yënjö yïn ɣen ca luel kë ye löšm ku jal ya pial ë guöpdu ebënë yindë. Erïn methadone alëu bë kërac looi të na gem tënë yï eya këdit apëy(tïj p. 4 *kënë looi ë methadone*, p. 22 wët wuok), waal göl ë kur apëy akölaköl ë wëët bë cïn kërac.
5. Methadone, kë wääl: methadone ë wääl ciej guöpïc apëy kë lui, *ku yen rëër tënë nïnthïi liik kaam biyen jal cuëc ka la nhial thïin guöpïc*. Töj tuëj ulä wääl ë kerou akölaköl acie guo lac lui – yen aluöt nïin juëc köj nyai kaam yïn wääl ca gol löšm bën tewïc guöp dööt thïin guöpdu yïc ku gol luoi dë ebënë.

Methadone acië guo lac lui yen thëë juëc nyai apëy ku yen jol lui ciën tënë löšm yen, keya pääl ë guöp ku tit apath abi ɳot alui, pëen lac luoi waal kök bë kït ɳic guir ë dhuk ciën ulä gël lac luoi kök wënë cimene opioids agut methadone ɣeet tëwën yen lui thïin dööt luoi. Kënë alëu bë ya thëë ka 3-8 cök ciën të cï yïn yen löšm.

Ka waal gam awïc bi kek thöön thïin nïnthïi tuëj ë ïlaac ë wët go yïn cië ɳej göšk thïin ba dhuk ciën tënë opioid waan ye löšm yïn ku tääu rot ya riäc ë wuök waal ulä dhuk tënë kërac wäär ye looi pei.

Yen alëu läät juëc apëy ɳök ku ba jal yök kë yïi piath tënë methadone.

Tënë göl kënë ë keril apëy, cimene bi guöpdu ya kë cï guo ɳic tënë methadone. Luoi akimdu/raan waal göt ë lon ba abarj wääl bë löšm yök tënë yïn – abarj wënë bë yïn muk tënë thëë ka 24 ku dhuk ɳic tënë luoi wäär jöör opioid yïn luoi. Yök waal la cök tënë yïn ë kënë luel akölrïëc tënë akimdu/raan waal göt ye këdi tënë yïn rot yök thïin ku lon adi ka yïn anoj waal kök wënë löšm kek eya(tëdä ka mäaucol ku waal arëem(pills)).

Aköl kënë yïc, kït ebëne alëu bik dit kelëu bë kek looi ë:

- ciën methadone juëc (dhuk ciën ë opioid)
- eya methadone aci ba dit apëy
- Luoi ë waal kök ebënë

tëdä

- Ka cië këdäär jöör wënë köj röšm kënë pial ë guöp.

Aköl gol ë ïlaac cök yïn adhïl akimdu/raan waal göt latïj akölaköl.

Ye rïnkë ë pial guöpdu, thïin läät tuëj yïc yïn adhïl akimdu/raan waal göt ya latïj arak juëc ku jol la amääh aköl nïnthï läät kök tuëj, ku lëk kek tënë leer yïn tuëj thïin. Na yïn acië rot yök apiath tënë waalku, tëdä ka yï nëk dier aloj käärj gör, jat käk nhial tënë akimdu. Kek abi yïn dhil lëk yënjö ba tïj tënë thää kënë– yënjö ë rëër tëdë ku yënjö yen cië rëër tëde.

Kääñ juéc alëu bïk riäk apëy të na yïn anjot latueñ ke luoi waal rac wënë akimdu /raan waal göt alon den njc(ku kënë amëet mäücol thïin), alanden tënë göl luoi kënë cök thïin. Yen ë kërïl lon yïn dhil lööm waal kök pe dhïl puöl ulä naak ku luel njc alon waal kök ë lööm tédän. Tïñ aban ë rööm wël ke waal kök.

De ciëñ

Ïlaac ë Methadone gör yïn ba ciëñ ë col la adukään yoc-wei waal yic akölaköl tédä kë tënë ïlaac looi thïin bë lö nëñ gääät waalku.

Yïn adhil gör ba akimdu/raan waal göt ya tïñ akölaköl ku kek alëu bïk athem ë lec ebënë guir. Them kënë abï ayï opioids ca lööm yïn nyuoth,ku abï methadone maat thïin eya, ku jal ya waal kök ca lööm theër.

Yïn alëu eya ba raandu ë wëëtnhom la tïñ akölaköl, tënë cök kënë alon kor görde thïin loioi juéc wënë nhar kek apëydit.

Na ïlaac duön looi kënë acië nönj raan wëëtnhom, ka yïn alëu ba thiéc tënë akimdu/raan waal göt bë raan tök guir ulä yup DirectLine atöu namba kënic 1800 888 236 ku bï la tuoc.

Lïéc

Lööm opioids, të cök yen opioids cï göt, wääł gam tärabedha nhom ë col (over-the-counter codeine drugs) cïmene Nurofen Plus, tédä yëroin(heroin) lööm kaam liéc yïi aluöt ë kërac looi tënë wëdhië yïn këyï tïñ wënë liac ku tënë menhdu eya. Cäm miith raac ku pial ë guöp raac eya, math ë tapdït apëy ku acie la tënë athëm ye col antenatal checkups wënë lëu bï kök jöör cak thïin liécdu yïc.

Të cï yïn nanj njëc lööm waal, keya na menhdu eya ye looi. Kaam ciñuac në thää ë dhuk ciën yen dïk apëy lon aluöt elui të them tënë muök rëër lööm yëroin (heroin) wënë ciëñ alëu bë ya kërac të menhdu ku alëu bë kuöc dït meth looi, kuër ulä rööp yïn ke meth.

Latueñ kë lööm ë opioid tënë liéc yïi käk luoi:

- **Dhiëth kë meth akëcdït:** Akuën 25 ye buötic ë miith aye dhiëëth kë njot akëc dït këk agör tënë muök apiath thïin pan akiim.
- **Köök ë dït:** Akuën 20 ye buötic ë miith aye dhiëëth kë thiek den arëër pïny kë kor apëy.
- **Withdrawal syndrome:** Akuën 90 ye buötic ë miith anëk tuany ë col withdrawal (kënë ë col Neonatal abstinence syndrome) ku gör muök kiithic apëy, akölaköl thïin ë pan akiim. Kek eya awïc waal ïlaac.

Tuany ë col Withdrawal thïin tënë miith aköliëc gol tënë thëë ka 72 ë dhiëth yïc, ku alëu bë jök tënë läät karou yïc ë dhiëth cök ciën. De kiit alëu bïk ciëñ tënë pëi ka dhetem ku arëc apëy thïin tënë läät kanjan tueñ gol yen. Miith acië löön yök acïn ku ariem gup apëy,dhïau,ye laath, jöör thuët thiën ku liëc ku alëu bë yääny-la roor nöc ku cïn guöp pïiu.

Mušk Methadone ë aluöt yen tšj piath ë liëc apath yic ku pial ë guöp meth.

Kënë ë rin:

- Bë tuany ë col withdrawal wënë rot looi të cë njic yen ku arac eya tënë mənhdu acië rot looi kaam lšöm yin waal akölaköl
- Pïirdu bën kë cïëj aluot,tënë diäär juëc ë wët pial ë guöp piath apcydït,miith piath apcy ku acut ë pišu ker apcydït
- Tënë koc lšöm yëroin(heroin) yen ë kë piath ba njic lon methadone acië narj kë cï tēm-köu ke ayi këdäärj.

Amidhiëeth lšöm ë methadone kë guir wënë gol kä yë abarj wääl aköl liec tik ku kënë anöt ka latuej ye dhiëënh tik cök ciën. Miith cï dhiëëth ë amidhiëëth wënë lšöm methadone aköl liëc-tik eya narj kiit mušl gör ilaac aluöt thïin pan akim. Ebënë, methadone ë kë jöörthïi looi aköl liec tënë kä jöör apcy cië gör waal looi ë pan akim waal opioids ulä yëroin.

Laa tënë akimdu bi yïi lafiñ akölaköl tädä kë akim mušk/maa-thaat akim (nurse) aköl liec yïi äläu bë kuony looi tënë yin ba rot njic atij apiath ku mənhdu.

Dhuk ciën acin ë lšöm kërac ye naarj ajöör apcy ë pharmaceutical opioids tädä yëroin aköl liec tik amuk riöc ë guo laac rööp ulä yiëk meth aræm guöp. Yen ë këril apcy lon yin agör ku ba them apcy bë mušl naak tene methadone aköl liec tik ku gääu mušl agut tënë pëi-l'ik kadiäk cök ciën këk dhiëth ë meth. Yin adhil rëër ë kuat wääl ë methadone cë gam tënë yin bin col njic rëër apath ku dhuk lšöm duön ë waal cimene opioids kök.

Thuët-thiïn ë mənñ piëc dhiëëth ë gör bë ya looi apcy, cimene methadone kor apcy ë laa meth guöp ye ciek ye meth thuatic. De luoi bäär yic miith ë amidhiëëthken piir methadone aci ya yök ke cië la njic, cimene kuën kith yen nyuoth lon nhom ku luoi guöp ë miith citmen aci yök kë rëër guöp apath..

Na yin aliac,ka yin abi gam ilaac tuej ye methadone tënë na yin aci them apiath. Eya, na raandu ë lšöm yëroin, ka luel tënë yen bäk la luoi methadone yic tëtök cimene yen këril apcy ku ba köšc të na de kušc luoi nöt ka latuej yin loom tënë.

Të gör yïi kuöny,ka yuöp ë Pan Akim Diäär ye Määu-col ku Waal looi (contact the Royal Women's Hospital Women's Alcohol and Drug Service Unit (WADS)) ye talapun kënic (03) 8345 3931.

Maayaar-baainhom (HIV-AIDS) Ku Yëpätitith (Hepatitis)

Kõm Maayaar-baainhom (HIV virus) (yen Yaayaar-baainhom looi (AIDS)) ku jaal Akääm yëpatitith B ku C (këk tuenytueny ë cuëny looi) aye yäãth tënë raan ku tënë raan akölaköl ciël rõõm wieth ku kæk tuõm kök luthiïn kë kæk aye tom ë yëroïn (heroin) tädä ke këne cë gõt cimene opioids.

Laa lõõm ë methadone kóc puõl ku bïk rõõm wieth naak kaam cïnïc gääu ku jöl yïi guo kuony baa dhöl tuõm col ñuën ë wët ye naak. Cimene raan dët, yin agõr ba 'tõc kë diäär/nyïr ñjéc looi apath'eya bë riõc ë luar ë Maayaar-baainhom (HIV-AIDS) tädä Yëpätitith (hepatitis) yök col akoric. Kënë akölrïec amcët luoi ë køndom (condoms).

Athëm Maayaar-baainhom(HIV-AIDS) ku athëm yëpätitith B ku C acië luõi ilaac ë methadone. Athëm ë luoi ke ñek yen cï rot juar– akimdu/raan waal gõt yen lëu bë këne guïr, ku kë wët la cök apcy. Na yïn aca taak lon cïn gõr athëm, kë këne aciën ke looi tënë yïn ba la tënë methadone ula acië la.

Na yïn apïir lõõm ë opioid ku ñej Mayaar-baainhom (HIV-positive), yïn abï laac kuony në yök ë methadone cë looi tē na këne ë yilaac piath tënë. Yiny thiök picc yök luel lon adï ka ilaany alëu bë latuej kë ñuën wëlwël root ë apuruk guõp pial ë guõp ebëne tënë raan Maayaar-baainhom (HIV-positive heroin) ë cam yëroïn tēda kóc – rõt tom waal kök.

Na yïn aye raan ñej Yëpatitith C, ka methadone eya abï pial ë guõp du col añaën. Yïn acit kë bï thii kuer lõõm, naañ miëth piethb lawïc, naañ col rot alõj apiath ku jaal rëër ke arcem guõp thiïnyot. Kæk ebënë aye kuony looi bë Yëpätitith C- ruäi ke tuany looi.

Ilaac yam ë yepätitith C ebëne aluthiïn emene. Akimdu/raan waal gõt alëu bï yïi gam ilaac ebënë.

Tënë yïn tädä yïn alëu ba akimdu/raan waal gõt thiëcë tënë na ilaac këne ebënë abï piath tënë yïn.

Niïn-lõõj, keny ku nyici/nyai

Tuej apcy thiïn luoidu yic yïn agõr ba ñej bënë tënë yïi gääm waal thiïn akölaköl tënë waal ye lõõm ë methadone. Wët kë thää, yen alëu bë rot guïr ba waal ë methadone ya lser baai kek yïn thiïn tuej. Waal nyai acië luthiïn tënë pëi kadiäk tõu yïn thin yïi lui ilaac, ku eya ciën tënë cök yen alon gõr akimdu yen bï athëm dït apcy looi ben piath ë waal nyai tïj tënë yïi piethkïi këdï Yök ë waal nyai acië yic ku alëu etök bë luel tënë yïn tēna aca lõõj gõr tïjñhiim ye nyuoth pialdu ku kóc kök abï ciën kërac.

Yïn alëu ba la niïn-lõõj tädä lõ keny, ku wëdhië yïn ku akimdu/raan waal gõt agõr ba kæk looi thiïn tuej, tédëët läät luthiïn kë ñõt tuej. Yen alëu bë rõt dhiel luoi ba tënë yäãth yen thiïn kuany wënë thiök adukän waal ke tēwën bï yïn rëët thiïn. Kënë agõr tënë läät karou agut diäk ye lëk thiïn Victoria.

Tënë walaya kök neem tënë kor läät kadiäk bïn lëk abï gõr, ku acïn athöön ë cë guir. Akimdu alëu bë yïn gäm wët ë kæk gõr bïn ke la keny walaya dëtic. La keny bëëi agõrtui alëu bë rot cië looi

akólakól tēnē kaal juēc ku agōr ba rot guīr apēydīt. The Pharmacotherapy, Advocacy, Mediation and Support Service (PAMS) alēu bē kuony looi tēnē koc lāā keny wāār-lōŋtui(Tīŋ wēl ē lēk).

Na yin adēŋ lōn leer yīi pan akīm bīn la reetic/yaarico ulā ilaac tēnē nīn juēc ku aciē akóltōk, ka akiimdu abī guīr tēnē yin ba waalku la yōk thīn pan akiim.

Waal nyai. waal nyai akērac apēy tēnē koc kōk. Duk waalku la gam tēnē koc kōk ku duk waal ciē ŋic la lōōm. Na yīn anōŋ waal ca nyai, ka ŋiēc kek tōu tēnē piath apēy arēētīc.

Tēnē kuc ye lōōm, methadone alēu bī kērac apēy looi guōp yic ku eya alēu raan cōl thou. De Victorian Coroner's Office ŋic londē ruōn 2010 agut 2013 nōŋ tēne koc ka 147 ē Victoria cē thou wēt methadone nyai(thīn 89 ē koc cē thou wēnē cē rōt nōōk ka pāac ku thīn 58 koc cē thou, raan acī wāāl raan dēt lōōm ye waal la nyai yic). Kē nēk koc ē dīer ye alōŋ bē cīn kērac ke waal la nyai,yen alōŋ yīn ba waal ŋiēc looi tēnē kāk cī gāāt yīn, ba rot tīŋ pial ē guōp ku koc.

- Na yīn anōŋ waal caa la nyai, tōu kek thīn tēnē ccē ŋic guīr ulā gēkgur ci riet thōk tēnē thēē ebēnē ye wēt kāk pail ē guōp. De thāā tōk lōōm yīi waal caa kē la nyai adhiel bē nyai tēnē cī guir ē nyīni tuerŋ tēnē lōōm waal thiin.
- Duk waal la nyai nyiēŋ tēwēn raan dēt kek tīŋthīn, alēu tīŋ ulā yōk tīēŋ athēm (Cōl nyuogth, ku aciē thin tēlaac-yic, thīn cualic, akaannhom ulā tarabedhanhom-nhial).
- Waal ela nyai adhīl bē ke **ciē** tōu thīn tēlaac-yic. Kek aciē gōr bē tāau thīn tēlaac-yic ku adhiel bē ciē tōu tēnē ē wēt riōc cīt bē raan dēt lōōm nyai yen ulā lōk meth cōl ye kēnē dek.
- Yen ē kēril dīt apēy bā waal ela nyai tāau tēnē cī miith dōōt. Miith alēu kek tuut ē methadone ne tāāk yen thin apīiu-adīny. Methadone ela nyai adhīl be' liap piu akólakol tēnē 200 millilitres.

Miith aciē nōŋ lōn thou tēnē dēk adinydēn tēnē amidhiēeth luthīn lōōm methadone.

Muōl ē methadone

Kaam bāāric, koc gōl taak alōŋ muōl ē methadone. Aciē kē nōŋ thāā ye luel ka bīn kēnē jaal looi. Jam yic ebēne, aciē nēŋ wēl juelc bāā bei tēnē methadone tēnē yīn alēu ku ba dhuk tēnē lōōm kāk ciē waal ē pharmaceutical opioids ulā heroin pei. Muōl ē methadone tēcin gāāu alēu bē pēi ulā ruuun ē kāk ca looi dhuōk kēc luoi yic. Jam tēnē akīmdu/raan waal gōt ulā raan wēt alōŋ tēwēn bī yīi muōl ē methadone ku yerō rot maat thīn.

Ke dhōl piath tēwēn muōl ē methadone ye lōn ba lōōm dhuōk pīny amāāth tēnē pēi juēc, tēcit tēnē waal cē gām yīn bī yīi ke gōl nē lōōm tēnē. Ya math dhuōk lōōm ē waaldu pīny, yīn pāal guōpdu ku bē ŋic amāāth nē lōōm ē methadone kor apēy thīn guōpdu yic. Kēnē gōr guier kōk, ku jaal ya neem akólakól tēnē akīmdu/raan waal gōt. Na yīn aca yōk yīn aciē lēu wek yen ka peel lōōm ē waal, cuot nhial ula dhuōk piny ciēk wēu kaam kor ku cōl guōpdu abē naŋ lōōŋ. Kuer kēnē, koc juēc acī yōk lōn adē ka lēu bīk muōl ē methadone ku naak kē lōn bē kek dhuk lōōm ē yēroin.

Koc kök aci yök lon töc tēnē methadone ku loor tēnē buprenorphine ku lēk muōl ē buprenorphine ē njēc rēēr apēy tēnē muōl methadone. Ke tuoc aciē lēu bē looi wāāldīt ē methadone, eya yīn abī kāk jam ke yic la gōr ke akimdu ku guir rot ba luoi cielic dhōl ē pīir.

Kaam tōu yin ēmethadone yīn aṅōt njic opioids yīi guōp, keya yīn alēu nē njāāth ba la tēnē kiīt dhuk ciēn tēwēn yīn aci muōl ē methadone, ku kāk alēu bē gēēldīt apēy looi tē na dhuk nciēn ē muk guiēr.

Kiit ebēne aa thōōj tēmcēn muōl ē opioid, ku amaāt pharmaceutical opioids ulā heroin:

- Juān wum waat pīiu, ṅaam, dhiau nyīn
- Akaar-pīou, māār ē mieth, tēdāāṅ ṅōōk
- Yāāc laroor
- Arēem yāāc(ṅōōtic)
- Arēem rāāl yic wēne yaar-nhom luoi, arēm kōu, ku arēem joint aches
- Waany/piāc
- Kuōc nīin
- Rēēr rac (irritable mood)
- cravings for opioids
- kōc ē guōp.

Kiit muōl aye looi ē guōpdu them bē njic tēnē benic ciēn waal juēc ē guōpic. ke laac luoi ē guōpdu yen arēec kiit ku kuōc rēer tēnē yīn lēer yīi thīin.

Na yin amāāl ē methadone ku aciē lōōm ayī ē opioids ku aye rēēr apath, kua nōj juēc ē riōc ē lōōm opioid dē wōok ku thou tēne na yīn aci bē laac la dhuk bē ē opioid, tēnē cī yen lōk

Guō laac kōōc ē lōōm methadone kiītīt muōl cōl looi rōt thīin, alanden tēnē na yīn ālōōm akuēn waal luthīin nhīal 20–30 mg. Yen ē luel tēnē yīn duk them ba jāāl ē luoi eyīi lōōm methadone, cimene ye arēem koc juēc kueth bīk dhuk ela lōōm wāāl rac cymene Hērōin (heroin). Laac dhuk apēy eya abī kiīt muōl rēec arēētīc looi ku koc juēc yök kēnē arīlic ku ba gum tēnē muōl lōōm ē yērōin (heroin).

Thōōl dhuk pīny ē methadone du ye luel yin aci bēnē nēj lon leer yīi ba waal la nyai, ku yīn alēu ba ṅōt ke yīi la tēnē akimdu ba ya tīj ku/tēdā raan wēēt tē na yīn agōr keya. Koc kök ē kīi yök lon yen kuony looi apēy akōl muōl nē lōōm waal eyī la tīj akimden/raan waal gōt ku/tēdā ke raan wēēt ku koc juēc aci yök mēet rot tēnē akut-kuony ṅēk rot ye akuny piath apēydīt looi.

Acië latueŋ ke ilaac

Yin adhil bënë tēne' lšōm wāāldu akōltšōk, muk aguīr ršōm kē akimdu/raan waal gōt ku raan wēētnhom ku muk lšōŋ cī luel kaam yīn ku akut looi ilaacdu. Ayī kāk buōth cōk pīny alēu bīk ci ben latueŋ nē luoi ē ilaacdu:

- thōr ulā riāc tēnē kōc kōk tēnē luoi waal
- Wēēric, cōl nyuoth, yōōc-wei ē waalku ulā gaam tēdā ke rōom kek wē kōc kōk pei
- Kēc lšōm ē wāāl (Na yīn aci nhom māār lšōm wāāl arak ŋuan thīn ke buothkōth, yīn aciē bē latueŋ ke lšōm methadone keyī kēc bēn la them pei ē akimdu lui yī ilaac)
- Muōl ba la ršōm we akimdu ye thāā cē guīr eyic arak kuōtic
- Wēu kuōn keyī gām methadone du aciē tāāu-pīny.

Rislic ku Agooth

Na yīn anōŋ keril ke yilaac, yīn dhil jam ke akimdu/raan waal gōt ulā kōc ilaac na kēnē aciē luoi ka yuōp PAMS. Kēnē ē luoi luthīn tēnē Harm Reduction Victoria tēnē kōc tšōu ē luoi pharmacotherapy cīmene ē lšōm methadone, buprenorphine ulā naltrexone. PAMS abī akuny gam tēnē kōc naaŋ kē jšōr ke aguierden cē looi ku alēu bī kuōny kāk jšōr looi lon ye ke rōt jaat nhial kaam akutnhiim kē looi ku kōc ye luōi kēk.

Yīn alēu eya ba yup tēnē DirectLine ē namba 1800 888 236. DirectLine abī jam kē yī kē jōr ciel ke yīn ku tēnē apiath, yīn kuōny guīr tēnē toc yīn ilaacdu tēnē akimdet/raan waal gōt, raan ŋic waal ku raan wēēt.

Na yīn anōŋ agōōth rīl, yīn alēu yuōp tēnē akut Pīal ē guōp (the Health Services Commissioner o) ē namba 1300 582 113.

Wĕët Wɔɔk ɛ wǎäl cɔl Methadone

De rĕc ɛ wɔɔk methadone ɛ dīt apɛy tĕnĕ yĭn tuɛŋ ye ɔl ɪlaac ku yĭn ku jaal akĩmdu/raan waal ɔt acĩ nɔŋ lɔn ciĕ wĕk akuĕn waal bĕ gam yɔk bĩ kĩĩt-ebĕne muʒl ɔl wei tĕdǎ ka akuĕn waal acĩ bĕn la-nhial apɛy. Eya adĕŋ kĩĩt raac ɛ kɔc rot luɔi ilaac kĕpĕc ye waal arɛɛm kɔk ulǎ latuɛŋ kĕ kuc waal looi tĕdǎ ka liĕp methadone dɛn kek with opioids kɔk ulǎ ɔl kĩĩt latuɛŋ kuʒc luoi waal rac ebĕne ku mǎǎu-col.

The risk of methadone overdose increases if you mix methadone with other drugs or alcohol.

Wɔɔk ɛ Opioid ye rot looi etɔk tĕnĕ cĭn naŋ opioids juĕc (waal ebĕne ela yɔk tĕnĕ opium poppy ulǎ waal cĩ looi nĕ luoiʒk kĕ thɔɔŋ luoiden) luthĩĩn guɔpdu yic lĕu bĩ nĕc muk ku eya tĕnĕ luoi ɛ waal kɔk ela lɔɔm yĕ thǎǎ tɔŋ. Cimene kɔc alĕu bĩk wɔɔk-riemic yɔk apɛy tĕnĕ opioids cĕ ɔt raan ulǎ yĕroin tĕ cĩ kek kǎk lɔɔm apɛydit ulǎ liĕp kĩĩt kek ke waal kɔk, ye kǎk tɔk thɔɔŋ arɔt looi apɛy ke methadone. De luoi ebĕnĕ ɛ opioids tĕkic acĩ maatic thiin wĕt ɛ riɔc ɛ wɔɔk rac bĕ rɔt looi nĕ guɔpic. Ke riǎcdĩt wɔɔk ɛ opioid ɛ kɔɔc luoi kǎk piʒu cimene yǎkyǎk ku piʒu.

Kɔɔc luoi yǎkyǎk ɛ looi ba ya wĕi amǎǎth, wĕi thiɔkic ku eya amɛt wĩk ɛ tenĕn aliir tĕk thiin ye rɔɔlic wĕnĕ wĕi guɔr-wei. Kuer dĕt, yen aliir piǎth wĕnĕ ɔr guɔp pĕel bĩ yǎkyǎk ciĕ dɔɔt bĕ guɔp la miɔc ku nyiith.

Waal wĕnĕ luoi ɛ rǎal guɔp dhuɔk piŋy bĕ luoi amǎǎth (kĕ cimene mǎǎu-col (alcohol), Akĩĩr-kĩĩr(sedatives) ku tranquillisers, kɔk cĩtmen antidepressants, opioids ku waal arɛɛm kɔk (pain killers)) alĕu ebĕnĕ bĩk luoiden maat yic tĕnĕ lɔɔm kĕk kĕ methadone ku amɛt kĩĩn riɔc ɛ wɔɔk waalic, ku looi kĩĩt nĕk niĩn(drowsiness), thɔɔk(coma), kɔɔc yǎkyǎk ku jaal guɔ, thou.

De kĕrac ɛ luan/wɔɔk riemic alĕu eya bĕ rot juak tĕnĕ nɔŋ yĭn tuany cuǎny ulǎ rok, cimene Yĕpǎtiĩtĩth (hepatitis), erĩn waal ebĕnĕ acĩ nyai riemdu yic ebĕnĕ kaam thiin kor tĕnĕ rĕĕr apath.

Ke luoi ebĕnĕ ɛ waal lu-nhial ye methadone ku wɔɔk riemic amɛt kǎk buɔth-kɔth thiin:

- jam amǎǎth tĕdǎ ka la ruɛruɛi
- caath amǎǎth
- caath ka la bĕŋbĕŋ
- acĩ rot cɔk-piny apiath, dhĩĩr, nĕk niĩn ku anɔk ɛ niĩn
- akaar piʒu ku ŋɔɔk.

Tĕnĕ niĩn yen, ka wɔɔk riemic alĕu bĕ dīt tĕnĕ raan alĕk:

- ke nɛŋ wĕi amǎǎth
- ela nuaknuak piŋy ulǎ thɔk
- aciĕ rot jaat nhial
- ŋuǎt looi tĕdǎŋ kǎ looi awuɔu jooric

- aneŋ nyiin la tueltuel bec.

Kënë ë kërac cï tuöl kawic loc yiëth pan akiim, ku yin gör ba dhil luel tënë koc-maanydu thok ku päämäähuk alonj këné agö kek alëu bik laac njic yen lon wook riemic adit apey të cï yen rot looi këya ku yuöp kii thurumbil col nedja (ambulance) tënë cïn nõnjic gääu. Yen ë awuöc dit apey thiin këné cïtmænic ba raan puöl bë 'yen aci wiik piny'. Thiin kôc juëc cë thou ë wook/luaaŋ, koc cï kæk tijn ë kii luel lon cë yen raan nyiän ke wëi amääth tédänj ka jöoric ku nuät apeydit cï rot laac looi aluöt 'yen aci wiik piny' elon bik kæk bëne yök kë cï thou wënë theer në thëë juëc alëë.

Dëk ë methadone alëu bë cï luciden gör cië laac looi, akölaköl ye rëër thëë ka 3 agut 8 cök ciën ë lööm waal, tédääŋ kë ciën tënë cë raan laniin agen ku yen aci niin acin. Kënë aloi apey kë luoi ë waal kök cimene opioids etök tëwën cï kek tuöm ë guöpic.

Na raan wääl lööc ulä raan tuany methadone aci ya këci thök(acië rot jaat nhial, nuät looi apey tédänj ka looi awuöc jöoric apeydit), ka yuöp thurumbil ë nedja (ambulance) nyinic ku kuuth raanic tuöm thök-ke-thon ((cardiopulmonary) resuscitation) (thukul kuën aluthiin tënë col St John Ambulance Brigade).

Naloxone

De luoi ë methadone ulä wook yëroin (heroin overdose) alëu bi welic akölaköl ye tuöm ë naloxone, keya yen ë këril ba ambulance yuöp ulä yääth raan pan akim të ciŋuac. Akiiim, akiim muök ku akiim ambulance gör kii bik njic waal yenjö cï raan col wook cë kek lööm (amæst thiin methadone).

Naloxone luoi kë ilaac tënë wook opioid wënë cï yëroin looi (heroin), morphine, methadone ku/tëdä opioid cië gäät ilaac. Yen ë anjic eya ye rinkë Narcan®. Yen acië nonj kërac tënë wääl.

Naloxone ë kërac wënë cï wëi riäc dhuk ciën ë nyiith yic wënë cë thök looi ku dhuk wëi piny erin yen aci rot nuet kërilde të opioid receptors tënë opioids kiith.

Uluoi ë naloxone alëu kuony dhuk këwën bë thou luoi ulä pëen kæk ril kök luoi ilaac ku kë jöör alonj wook wënë cë lëu bë raan nöc, cimene riäk nyiith wët ë liu alir ulä tuany picu ë col pneumonia. Gam kuony wëi ku gem naloxone tënë raan cï wook thiin ë opioid-thöörj wënë wëide ë akor apeydit ku athiök alëu bë pëen kæk rielic apey eya.

Naloxone etök eya lui të na raan anonj opioids luthiin riemde yic.

Naloxone ë opioids nyai tënë cï yen rot töu thiin cimene the receptors tënë **thää ciekic (tëcit digikga 30 agut 90)**, yën këwën bë wëi nyai dhuök ciën ku dhuk tedun yin wëi thiin apath. Keya, erin methadone lui ë guöp tënë bäär yic arëtic, të cök yen alon cï raan yöc tënë këden cë thöörj ë tuöm naloxone cök ciën, kek adhil leer tënë pan akim nyinic erin yen ë këdit tëcit kæk abi bën dhuk thöökic ku bë rioc ë wöök ben nöc bi thou ulä bë wëi njeny wënë bë nyiith riäk.

Koc göl ulä latuerj ke methadone ilaac alëu bī riäc ë wöök rot juak arëtic thīin niinthii tuenj ë ilaac ulä tē na waal acī rot juak, ulä kek acī liäp kē waal kök wënë rääl nyiith dhuk pīny cīmene määucol ulä benzodiazepines. Kek alëu narj käänj yök kī thīin tēnē luu nalooone thīin tēnē luoi tē na kek aloi wöök.

Thīin Australia, akut ë col the Pharmaceutical Benefits Scheme (PBS), Naloxone ë luthiin a UCB minijet 400mcg/1ml pīu. Ilaac tōk (amuk minijets kadhic) abī yoc-wëu raan muk kaat ë col Health Care Card \$6.20 (ulä \$38.30 tēnē raan cīn kaat ë col health care card) (wëu ëmen thīin pëitök 2016). Tōnj tuöm minijet ë Naloxone aluu emene eya tarabedha nom ka cīn wërënj gäät raan cīmene ye gam raan waal yaac-wei. De minijet ë kënë tuöm kökic.

Akimdu/raan waal göt alëu bī gäät Naloxone tēnē yīn ulä alëu bē yīn thiëc kek bië ke gäät tēnē yīn.

Yīn alëu wël juëc yök alonj këdi tēnē Naloxone lui ë kuer neem Australian yocnlaany wënë kënë luel:

www.copeaustralia.com.au

Wëët alonj luänj ulä wöök

Anëj luänj rac apëy (wuök) ku thuuu tēnē waal kök ulä lier ke luoi nyiith tē cē kek lööm thiin akuën këc tiinj ke methadone.

Akuën ë koc acī thou kaam cik ke methadone lööm erin ë mëtmët luänj ë methadone ku waal rac kök. Ka waal gör ba naak akī :

- määucöl
- Aröök nyiith (tranquillisers) (Rohypnol, Serepax, Valium, Mogadon, Normison, Euhypnos, Xanax ku waal kök)
- barbiturates
- analgesics cīmene Digesic ulä Doloxene
- Yëroin (heroin)
- Maat nom ë ayīi kāk ulä lööm kek kē juëc apëy ku tēnē cī yen luel thīin kē kënë ilaac.

Akimdu tädä akīm ë muök alëu bē wääl nyiith liir gäät yī bī kīit arëcm cië nhiaar nyai ku yen ë këril apëy lon yīn alööm thīin ka akuën cē luel kepëc. waal juäc ku akëc peen ë maat waal ku määucol ku methadone ye thou koc juëc looi apëy ye ruön tōkic thīin pan Victoria.

Amaatnom waal ku määucol ku jal methadone ë kerac apëy arëtic.

Luan Methadone ulä wock: kiītke

Wock akolaköl ke met methadone ke waal kök cimene mäaucol,kuen ë aröök nyiith(tranquilliser) cï göt ilaac ku waal niin.

Riöc ë wock ë këdit apsy thiin laäät tuen̄ yic ë luoi ilaac ë methadone.

Na yin̄ njic lon̄ noŋ yii kiīt wock cë luel tënë, ka duk waal dët bën lööm ë methadone agut bi yin̄ jam we akimdu/raan waal göt.

Kiīt aguël yic kaam raan ke raan, ku alëu bë tök maat thiin ulä kë juëc ë wël buoth cök kë yic:

Akääh̄n̄ tuen̄: jam tënë akim,akim ë muök ulä raan waal ƣac-wei tē cīnic gāau ulä tē na yin̄ acī njic, kuēn 000 nyīnic

- Jam la mērmēr
- Caath diōŋdiōŋ ku aciē njēc kōöc
- Anēk niin
- Nyin̄ la tīŋtīŋ
- Caath amääh̄, cām amääh̄
- Jiem wei ('aci yen daar apsy', nhom liäp)

Akääh̄n̄ rou: kënë ë kërac dīt cī tuöl: yuöp thurumbil ë cöl nedja (an ambulance) tē cīŋuäc ku duk raan cīēŋ pīny arot'sleep it off'. Kuēn 000

- Aciē rot jat nhial (aciē päac, ŋuät apsydīt akolaköl, ruut apsy tēwēn wēi yen)
- Kuöl kōöc apsy, guöp ku yeth
- Wēi amääh̄ ulä wēi thiökic
- Thok maŋok ku ciennhīm

Na yin̄ anōŋ naloxone aluthiin, ka lac guir nyinic ku kënë abī ya ƣen etök bīk kedāŋ kënë gam bë wock ë methadone dhuök ciēn tënë dīgīkga (ka 30–90). Methadone rēŋr thiin̄ guöp yic tënë thēŋ ka 24 ulä juëc kīi ke latuen̄ ciēn tënë lööm yen, keya njic lon̄ adī ka raan ë dhīl ƣäac bë lēer pan akim arētīc tēcit tē bë lēu rot.

Ilaac waal kök ebënë

Namba ë waal yam ebënë ëke ilaac col lööm ë yëroin (heroin) ku opioids kök aci neɲ lon luthiin ruun kāk yīc kadhīc. Acië waal öŋ piath tënë raan ebënë. Anonɲ kāk piath tēkic yök ku kërac në tökic. Kek eya anonɲ rɛɛm tēkic ku alëu bīk ya këril tënë koc kök nadë.

Buprenorphine anonɲ kë piath tënë koc kök, kāk amaat koc gör bīk dhuk ciën tënë lööm opioid.

Naltrexone awīc raan bë dhuk ciën tënë opioids cīmene yëroin (heroin), emen thiök luoi ë waal kāk ebëne tē na löömkë. Luoi ë waal këne ë luu thööl nyiei rot tënë lööm opioid. Ku anonɲ dhil riöc ë wuök tē na yen abī kööc.

Toc kaammethadone ku waal kök alëu bë yic riel apɛy ku gör njēc muök bë rēc pëen alonɲ luoi ebënë. Yīn alëu ba ger tënë ulä ler tënë methadone ku waal kāk ebënë ku këne dhil bë njēc looi ë akimdu.

Yīn adhīl ba ya jam alonɲ kään kök luthiīn ku piath tënë luoi den looi pei ilaac ebënë ke akimdu ku adukään waal ɣac-wei. Yīn alëu ba kedun ca kuany ben tinɲ tënë ayīi thää aköl ilaac, tēwën na kāk jöör jot röt nhial kë waal yen lööm yīn.

Käk lëk

Kääŋ ë lëk kök latueŋ ku wëët:

DirectLine

Pun: 1800 888 236

Wepthäitë: www.directline.org.au

Thëë ka 24-luoi gam wël ë lëk, wëët ku toc alonj kääŋ thiäk ke waal rac wënë nonj koc wët cë määtic käk lëk ke akim, koc waal yaac-wei ebenë ku koc wëëtnhiim wënë methadone gam në luoi ku tënë wieth ku tënë gutun tuöm waaric.

Yëpätitis(Hepatitis) Victoria

Pun lëk: 1800 703 003

Wepthäite: www.hepvic.org.au

Victorian Aids Council

Pun: (03) 9865 6700

Wepthäite: www.vac.org.au

Living Positive Victoria

HIV and sexual health connect line:
1800 038 125

Wepthäite: www.livingpositivevictoria.org.au

Cieŋ apiath Victoria ë akutnhoim cië kënë akuma, Kënë guir baai wënë lui kë koc ebene ciëŋ ke HIV thiin Victoria theer 1988 and ku ye njet juar rot latueŋ ë yiith raan ku cieŋ ë koc ebënë rëër kë mayaar-bainhom (HIV).

Wël ë lëk Wuök (Poisons Information)

Punë: 13 11 26

Kërac ci tuöl (Emergency): 000

A 24-hour service providing information on the effects of drugs, with first aid advice in case of poisoning.

Self Help Addiction Resource Centre Inc. (SHARC)

140 Grange Road, Glenhuntly 3163

Pune: (03) 9573 1700

SHARC Family Drug Help phone:

1300 660 068

Wepthäite: www.sharc.org.au

SHARC ë cielic kääŋ ku amäätnhom ë akut rot kony ye tök. Yen abi yin tääu thiin ba rööm kë akut rot kony etök.

Narcotics Anonymous

GPO Box 2470V Melbourne 3000

Pune: (03) 9525 2833 (24-hour help line)

Wepthäite: www.navic.net.au

Narcotics Anonymous (NA) ë määtth ka röör ku diäär wënë rot kony bi rëër wei lööm waal yic. NA ya maat cit tënë thëë 40 läätic looi këden kony kek röt thiin pan col Melbourne kal cielic.

Royal Women's Hospital

Women's Alcohol and Drug Service (WADS)

Locked Bag 300, Parkville 3052

Pune: (03) 8345 3931 or (03) 8345 2996

Akut ë wëët gam, ñjéc lëk piath ku muök tënë tñj liac, ku diäär piir waal këc.

WADS ë yen etök lööm waal ku mäaucol looi ku gam pan akim loiloi diäär liac wënë nanj lööm waal kuc yic riel apëy.

Harm Reduction Victoria (HRV)

128 Peel Street, North Melbourne 3051

Tel: (03) 9329 1500

Pax: (03) 9329 1501

imiel: admin@hrvic.org.au

Wëpthäite: www.hrvic.org.au

De luoi ë gam kuat ë wël lëk alnj waalrac. Yen eya gam kuonj koc kor, piöc koc kor, tuc ebenë, wëëric wieth ku jëm tënë koc waal lööm ka lui këk riäk dhuk ciën tënë koc waal lööm ku akut baai ebënë.

Pharmacotherapy, Advocacy, Mediation and Support Service (PAMS)

Pune: 1800 443 844 or (03) 9329 1500

Wëpthäite: www.hrvic.org.au/pharmacotherapy

PAMS ë luoi luthiin tënë koc la tënë pharmacotherapy, akim ilaac ulä koc waal yaac-wei bik kuonj kään jöör ebënë në yök tädän ke leer luoi ë pharmacotherapy. PAMS abi kony looi thiin bë guir käk jöör tñj ku akut loiloi kë gam aci dæet puöth bik yuöp/gäät tënë PAMS tuerj të këc guo taak lon dhuk kek luoi ciën tënë koc ye luoi kek.

Lëkwaal (DrugInfo)

Pune: 1300 858 584

Lëkwaal ë wël lëk baai ye akut ë col the Australian Drug Foundation wënë wël ë lëk game alnj waal rac ebënë tënë koc kë lööm ulä tënë miith abuun kuen waal rac ebënë ku aguier ci looi, ku tuc tënë wëëtnhom.

Youth Drug and Alcohol Advice Line (YoDAALine)

Pune: 1800 458 685

imiel: advice@yodaa.org.au

Luoi gam thëë ka 24- në yök wël ë lëk, wëët ku tuc tënë waal riénythii ku mäaucol gör ebënë. De Luoi ë kë ci ñaany thök tënë koc-kor, kocken mac-thok, pan akim ku welfare workers, thukuul ku ayii raan noj wët alnj raan thiin kor apëy.

